

Першотравневий парад дзвенів звично мідю духових оркестрів і піснями. Звично славили політбюро, кричали «ура», несли в руках портрети вождів і різнобарвні кульки. Все було звично. А десь неподалік витав холодзради. На 50 паралелі земної кулі утворилась глибока рана. Уже кілька днів чадів чорний купол четвертого блоку ЧАЕС. Чорний купол наче дуло велетенської гармати, що кидала міради молекул-бід відразу на десятки поколінь. Перемога людини над скопищем стихій перетворилась у глибоку могилу для людства.

... А другого червня ці чоловіки прибули в Тучин. Тут їх переодягнули у військовий одяг, за три дні скомплектували команду і відправили у Давидки Народичівського району. Ні, це село не входить у фатальну 30-кілометрову зону. Воно неподалік від епіцентру неоголошеної війни атома з людиною. Зібрали вранці, зачитали наказ. Суворо, покомандирськи сказали: уважайте, що це військовий стан і тому ніхто не потерпить порушень дисципліни, а ще більше — дезертирства. Інакше — тюрма. Та не знали хлопці, що знаходились у неклі і що тюрма, можливо, була б раєм.

З Бугринької райсільгосптехніки у військову частину № 62008 їх потрапило п'ятеро. Варто назвати їх повністю імена і прізвища, і по батькові звеличати: Олександр Миколайович Браташ, Володимир Іванович Галуза, Борис Степанович Вознюк, Юрій

Маркович Кушнірук, Олександр Феодосійович Лисюк. Заслужили хлопці. Варто ще й по іншій причині, бо нині вони, виявляється, уже й не ліквідатори Чорнобильської аварії. Як, — скажете? А так — «без бумажки ми будашки». Та про все по порядку.

деш — обов'язково треба було помити машину. А увечері, аби розвіяти тривожні думки, піджартувували один над одним, писали листи. Одна відрода була — йшов чемпіонат світу з футболу. Чоловіки майже всі уболівальники, то проводили час біля телекранів. А коли вже сонце повністю вкладало спати свої промені, падали у безсмертя й ліквідатори. Вранці ж суворо мовчанка. Кого сильні головні болі турбували, а в кого й кровотечі з носа почались. Також мовчки їхали в зону. А там, хто на лісоповал, хто на сінокос, хто ще якісь роботи виконував. Браташ з Кушніруком знову потрапили разом. Цього разу газозваркою різали комбайни, що прийшли зі жнив і були заражені. Метал не міг витримати впливу атомного джина — хлопці мусили. Хоч від горла і до серця тік

яке треба було б мати фарисейство, щоб ще й поселити людей у 30-кілометровій зоні.

— Душа болить за цих хлопців, — ділиться сокровеним голова Бугринької сільської Ради В.Н.Канюка, — адже я бачу, яка доля ліквідаторів. Хвороби мучать їх, а це вже й помирати почали.

На території сільради, окрім п'яти невизнаних ліквідаторів, є 13 з посвідченнями. Користується пільгами ще й дружина Василя Радченка — Софія Максимівна. Василь Васильович недавно помер. Захворів, потім відрізали ногу, а потім і взагалі пішов з життя. Кого не запитайчи братів Олексія і Анатолія Усарів, чи Кушнірука Богдана, чи Федора Козоріза — всі серйозно скаржаться на хвороби. А Миколі Івановичу Сахнюку змушені були дати групу інваліда Чорнобиля.

більше герої, як ті, що на фронті були. На фронті більше ясності — ворога видно. Смертоносного цезію не бачиш.

І все ж, чому так сталося, що нині ліквідатори аварії мусять доводити свою правоту? Був союзний закон, який захищав їхні права. Та минула ВР України вирішила переглянути його, мовляв, багато похлібців розвелось біля цієї аварії. Не знаю. Як кажуть, з погребів видніше. Однак цей закон разом з половинкою викинув і зерно. Давайт проаналізуємо затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 25 серпня 1992 р. № 501 «Порядок видачі посвідчень особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи». Там пунктом «а» записано, що ліквідаторами є ті, хто має посвідчення про відрядження, що він був у зоні відчуження. Але у дан

Полин Чорнобиля: 10 літ по тому РАНИ ДУШІ

вогняний атом.

Та пригадують ліквідатори нині не сиві бетонні блоку і дим, а те, що приїжджали до них генерали, артисти. В одній ідеальні з ними обідали Віталій Білоножок зі Злотником.

Браташу відносно пощастило: через два місяці відпустили додому. Там багатодітного батька чекало трійко маленьких діток. А Юрій Кушнірук був зварником, тож затримали аж на п'ять місяців.

І ось нині ці хлопці раптом стали не ліквідаторами. Як так трапилось? У 1992 році міняли документи ліквідаторам аварії на ЧАЕС. Здали старого зразка посвідчення, а нове так і не отримали. Різноманітні бавлянки в сервісах

Заходимо з головою сільради до старенької хати Сахнюків. Микола ледь підвівся назустріч. А мати Антоніна Петрівна скрушно похитала головою і почала розповідати: — Коля до Чорнобиля нічим не хворів. А тепер я стара, сили не маю, і він слабкий, здебільшого лежить.

Микола якось сумно посміхнувся і додав:

— Добре, що хоч Володя (показує на голову

сільради) дав талон на вугілля, то в хаті тепло. Але вже того палива майже немає.

Микола Сахнюк разом з іншими водіями з Бугринької сільгосптехніки був направлений у травні 1986 року вивозити худобу з забрудненої зони у Білу Церкву.

му випадку посвідчення немає, бо вони йшли військовозобов'язаними. Пункт «б» передбачає необхідно мати «військовий квиток і довідку і мандира в/ч про участь ліквідації наслідків аварії в зоні відчуження». Я відповідь ліквідатори римали з архіву, ви у знаєте. Пункт «в» говорить про те, що необхідно «довідка про підвизначення оплати праці в зоні відчуження (із зазначеними

кількістю днів і населенням пункту). Ось це в документах і відіграє головну роль. Довідка є про вищезгадану, але не оскільки зазначення кількістю днів і населення пункту. Старі ж документи спалили чи викинули, правда, ще один пункт «г» у цьому «Порядку

порядку. Надворі палав червень. На зеленогривих деревах переливались співом птахи. Вони щебетали, хотіли жити. Зловісно кружляв у теплій голубизні яструб. Він також хотів жити. Своїм люциферським життям жив і четвертий блок. Він курив свій фіміам гіркоти і безнадії. Атоми рвалися і знову згущувались в молекули парів і гару. А наші ліквідатори цілий день косили траву. То були криваві жнива. В сонячних плямах купалась комашня. Хлопці сушили траву. В кожного закралась думка: «Ех, якби додому стільки сіна привезти. Хто там за нас покосить: в більшості вдома залишились одні дружини з малими дітьми.» Але команда поступила інша: спалити сіно.

Сашко Браташ з Юрієм Кушніруком працювали на монтажі естакади для миття автомобілів. То був кордон тридцятикілометровки. Звідси просто так не виї-

їтні довідки в архівах підприємств зберігаються три роки. І все. Далі їх спалюють. Тепер, виявляється, довести без тієї довідки, виданої у 1986 році в/ч № 62008, що ти справді був у 30-кілометровій зоні, неможливо. Всі інші свідчення чомусь до уваги не беруться. О. Браташ спробував було довести, що він таки ліквідатор. Має довідку про те, що одержав подвійну зарплату на основі довідки, виданої військовою частиною № 62008 від 24.07.1986 р. Подвійну зарплату платили за участь в ліквідації аварії. Виявляється, це не доказ. Є свідчення бугринця Богдана Кушнерука, посягівців Миколи Бояра, Юрія Юрченка, що вони дійсно були разом у червні 1986 року в 30-кілометровій зоні ЧАЕС. До уваги не береться. Роблять запит у Львівський архів. Звідти відписка: в/ч № 62008 в 30-кілометровій зоні ЧАЕС не перебувала. Це

зони у Вілу Церкву. "Приїхали ми на День Перемоги, розповідає він, до Києва. Хотіли у ресторан піти пообідати. А одяг на нас — спецівки. Швейцар не впускає до ресторану, погрожує міліцію покликати. Старший групи Богдан Капустін каже йому: «Ти нас не лякай, бо зараз залишимо тобі всю худобу під рестораном, і сам повезеш. Щоб ми в таке свято і не поїли хоч нормально». Не один день вивозили хлопці худобу.

Вхопив тоді Микола Сахнюк, очевидно, велику дозу радіації. Хто її тоді виміряв. І пішло все життя шкереберть. Почав хворіти. Розбилась сім'я. А відтак і інвалідом став. Лежав у лікарні, в діагностичному центрі. Але ліків майже немає. Та й чи допоможуть вже нині вони? Гірка доля. Та ще гіркіше стає, коли ти мусиш доводити свою причетність до героїзму. Бо героями є ліквідатори аварії на ЧАЕС. Можливо, ще

який свідчить, що питання може вирішити «рішення суду про встановлення факту перебування в зоні відчуження».

Я розмовляв із представниками судових органів району. Вникнувши в суть справи, вони повідомили, що в цих хлопців є шанси довести свою правоту. Отже, надія є. Хоч і розумію сердечно вас, як прикро ходити по судах і доводити, що ти не сіряк якийсь, а ліквідатор аварії на ЧАЕС.

Бугринські ліквідатори не єдині в районі. Нині в районній комісії по соціальному захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, більше двадцяти таких заяв. Вони, як і Михайло Сорока з Майкова, батько п'ятох дітей, оббивали пороги різних інстанцій, але всюди спиралися на букву закону. Закону, який не захищає їх.

Андрій БАБІНЕЦЬ.